

Король Лір і його ДОЧКИ

Англійська балада

У Англії колись був король Лір
І панував собі на честь і славу,
Мав повагу він, і в сусідів мир,
І забезпечену державу.
Між іншими достатками його
Були також три доні гожі,
Прегарні й свіжі, що перевищали
Красою три червоні рожі.

Та королю подобалось старому
Раз їм питання предложити:
«Котра з дочок моїх найбільш
Мене потрафить ублажити,
Потіха старості моєї — ви,
Тож по черзі хай кожна скаже,
Яку найбільшу любов мені
Вона ділами своїми докаже».

Регана, з них найстаршая, рекла:
«Мій отче, як мені вас не любити?
Якби яка пригода надійшла,
Готова я за вас і кров пролити.
А хоч і серце би моє криваве
На штуки посікти хотіли,
Воліла б я, ніж мала допустить,
Аби яку ви прикрість потерпіли».

«І я, — сказала другая на те, -
Волю хоч би найтяжче бідувати,
Прийняти муки і ганьбу, ніж би ви
Біди якої мали зазнавати.
Я день і ніч готова вам служити,
Стать вам найменшою слугою,
Щоб віку свого ви могли дожити
У radoщах та супокою».

«Тепер мені, — король старий сказав,
— Яснішою будучність стала.
Та ще ти, наймолодшая моя,
Свойого слова не сказала». —
«Я рада, — мовила Корделія,
— Свій довг дитячий все сповняти,
Послушна бути вам у всім,
А більше не в силі я нічого вам сказати».

«Так ти, — рік він, — не можеш більш нічого
Дать, ніж повинність повелить дитяча?
То видно, що твоя любов до мене
Не такто вірна та гаряча.
То ж будь прогнана з мого двору!
Не хочу знать нелюбої дитини.
З мого царства не дістанеш ти
По моїй смерті ні частини.

Лиш твоїм сестрам, що за мене раді
Хоч голови свої покласти,
Розділю я свою державу й дам
Обом по рівній частині.
Дарую їм предківську корону
І власть, і королівську подобу,
Аби мене в любові своїй за те
Пропильнували аж до гробу».

Отак дві старші сестри підійшли
Старого короля облесними словами,
Найменшу ж через королівський гнів
Сей час з двора протурено за брами.
Мов сирота, пішла Корделія,
Блукаючи від міста до села,
Ні в Англії в селі, ні в місті жаднім
Собі притулку не знайшла.

Аж як до Франції дісталася,
Скінчилася її недоля;
На кращім ґрунті запишалася,

Мов гарний цвіт з чужого поля.
Король французький як пізнав її,
Не дбаючи на гнів вітця старого,
За королеву взяв її до себе
На радість королівства свого.

двора протурено за брами. місті жаднім
В дочки найстаршої живе
Старий король тим часом;
Що зразу там було мов медове,
Та незадовго стало квасом.
Регана при своїм дворі його
Держати з невеликим почтом мала,
Та почет той у скорому часі
Увесь від нього відібрала.

Що двадцять мали перед ним
І день, і ніч стояти до послуги,
Се видалось їй на десять без натуги,
А з десятих лишила тільки трьох,
Та й того стало їй замного.
Забрала двох, лишивши лиш один,
А далі відняла й того одного.

«Чи се ж така твоя заплата
За те, що царство все своє
Я вам віддав? Тепер донька для тата
Й малої дрібки того не дає!
О ні! Ще до своєї Гонореллі,
Сестри твоєї меншої піду.
Вона не буде так, як ти, лукава
І зглянеться на батькову біду».

Поїхав чвалом він у двір її
Та пожалівся на свою пригоду.
«Так вам і слід! — почув від лютої змії, —
Сестра вам жодну не вчинила шкоду.
У мене захисту для вас нема,
Хіба що з слугами на кухні жити

Захочете та тее їсти й пити,
Що не доїм та не доп'ю сама».

Почувши се, король заплакав гірко,

Бо голод докучав йому і спрага:
«О най же світ увесь почує, до чого
Веде батьківська нерозвага!
Та верну до Регани я ще раз,
Ачей вона людськеє має серце,
Раз відпихнувши, схаменеться вчас
І приязніш прийме мене, як перше».

Та як лише прибув, вона веліла
З двора свого геть його прогнати
І мовила: «Не ліпший буде він тепер,
Коли вперед не вмів себе тут шанувати».
До Гонореллі знов вернув король,
Згодився з слугами на кухні жити
І їсти все, що подадуть йому,
Аби лиш вік свій продовжити!

Та надаремно й того він благав,
Чого і жебракам ніхто не відмовляє:
«Не хтів за першим разом те прийнять,
Тепер і доступу до мене вже немає!»
Так обі донечки по двічі
Його відправили без жодного пардону;
Жебрацький кий узяв у руки той,
Що королівськую носив корону.

Тоді про наймолодшої дочки
Слова згадав і заповіт гарячий:
Завсіди будь послушною йому
І сповняти вірно довг дитячий.
Та він не важився тікати до неї,
Бо королівства мучило похмілля,
Що він ганебно так прогнав її, —
Й перемогло його, нарешті, божевілля.

На голові сніжне волосся рвав,
І в груди бивсь, і дер лице до крові,
І на дочок він помсту визирав
За брак у них дитячої любові.
Долинам, горам, рікам виливав
Палкїї про невдячність їх промови,
Аж ріки, гори та твердії скали
З ним разом, бачилось, ридали і зітхали.

Нарешті хворого в тяжкій знесли
Його до Франції прихильні завезли
Й тут у Корделїї та короля
І захист, і підмогу ще знайшли.
Дочка, як лиш про горе батька вчула,
Сеї час йому з підмогою прийшла,
Свою зневагу давнюю забула,
Йому потїху й радїсть принесла.

На Атанїппа королївський двір
Його ввела рицарська дружина,
А перед короля за руку привела
Його найменша, вірняя дитина.
І ласкаво прийняв його король,
Велїв кликнуть по краю всїх охочих,
Хто для відзискання держави Лірові
Підняться хоче до помочі.

В товаристві Корделїї вернув
Король до Англії з дочками воювати
І вспїв собі в невдовгїм часі
Їх із престолів та столиць прогнати.
І Лір прийняв на старості своїй
Знов королївську корону,
Та в одній битві замордовано
Корделїю, його потїху й оборону.

Та скоро про ту передчасну смерть
Корделїї до нього вість прийшла,
Що в нерозважнім запалі за нього

Сама у бій пішла,
Впав непритомний і оглушений
На її груди білі
І вмер з тяжким зітханням
Тої самої хвили.

Вельможі краю серед жалощів
На тіла обоїх гляділи
І обох сестер одноголосно
На кару смерті засудили.
Хто там запанував по них,
У хроніці читайте,
А повість про дитячу невдячність
Собі запам'ятайте!

Переклад І. Франка